

การพัฒนารูปแบบการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน*

THE COMPONENTS AND FACTORS SUPPORTING INTEGRATED SUPERVISION FOR SCHOOLS INNOVATION AREAS IN THE UPPER NORTHERN REGION

สิริลักษณ์ วงศ์เพชร*, ภูเบศ พวงแก้ว, ชูชีพ พุทธประเสริฐ, ณัฐิยา ตันตรานนท์
Sirilak Wongpetch*, Phubet Pongkaew, Choocheep Puthapraser, Nuttiya Tantranont

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เชียงใหม่ ประเทศไทย
Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University, Chiang Mai, Thailand

*Corresponding author E-mail: phubet_pou@cmru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบและปัจจัยที่เอื้อต่อการนิเทศการศึกษา 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการนิเทศเชิงบูรณาการ และ 3) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการนิเทศเชิงบูรณาการ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระยะที่ 1 องค์ประกอบการนิเทศการศึกษา มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) บุคลากรนิเทศ 2) วิธีการนิเทศ 3) การประเมินผล 4) โครงสร้างงานภายในโรงเรียน/ลักษณะงานที่จะไปนิเทศ และ 5) ด้านเครือข่ายความร่วมมือของทุกภาคส่วน ปัจจัยที่เอื้อต่อการนิเทศฯ ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหาร 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านรูปแบบและกระบวนการนิเทศ 4) ด้านองค์กร และ 5) ด้านวัฒนธรรมองค์กร ผลการตรวจสอบยืนยันองค์ประกอบและปัจจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิคิดเป็นร้อยละ 100 ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันการนิเทศเชิงบูรณาการ ประชากร คือ ผู้บริหารและครู จำนวน 1,088 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 354 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลจากค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.89) ปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.64) ส่วนแนวทางการนิเทศฯ กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหาร ศึกษาพิเศษ และครู จำนวน 11 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า การนิเทศโดยใช้กระบวนการ PLC และบูรณาการเครือข่ายการนิเทศ และ ระยะที่ 3 รูปแบบการนิเทศเชิงบูรณาการ คือ POS MC MIND MODEL การตรวจสอบรูปแบบโดยจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน ได้รับการยืนยันความถูกต้องและความเหมาะสมคิดเป็น ร้อยละ 93

คำสำคัญ: การนิเทศ, รูปแบบการนิเทศ, นิเทศเชิงบูรณาการ, พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา, ภาคเหนือ

Abstract

This research aims to: 1) Synthesize the components and factors conducive to educational supervision, 2) Study the current state, problems, and approaches to integrated supervision, and 3) Develop and validate a model and manual for integrated supervision. This is mixed-method research. In Phase 1, the components of educational supervision consist of 5 elements: 1) Supervisory personnel 2) Supervision methods 3) Evaluation 4) Organizational structure within the school/work characteristics to be supervised and 5) Networking and cooperation from all sectors. The factors conducive to supervision include: 1) Administration 2) Personnel 3) Supervision format and process 4) Organization and 5) Organizational culture. Expert validation confirmed these components and factors with 100% agreement. In Phase 2, the study examined the current state of integrated supervision among 1,088 school administrators and teachers, with a sample of 354 participants. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire. Data analysis was conducted, using percentages, means, and standard deviations. The overall current state was at a moderate level ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.89), and the overall problems were at a high level ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.64). For the supervision approach, the target group included administrators, educational supervisors and teachers, with 11 participants selected by purposive sampling. The data was collected through in-depth interviews, and content analysis revealed that the PLC process and integrated supervision networks were key approaches. In Phase 3, the POS MC MIND MODEL for integrated supervision was developed and validated through an expert panel seminar with 15 participants. The model was confirmed to be accurate and appropriate, receiving an approval rating of 93%.

Keywords: Supervision, Supervision Models, Integrative Supervision, Educational Innovation Area, Northern Region

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช พ.ศ. 2560 หมวด 5 มาตรา 54 ได้บัญญัติสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาของรัฐไว้ ดังนี้ รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพ และได้มาตรฐานสากล (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2560) แนวคิดการจัดการศึกษา (Conceptual Design) แนวคิดการจัดการศึกษาของประเทศไทยในยุคปัจจุบันนั้นได้กำหนดหลักสำคัญไว้ตามแผนยุทธศาสตร์การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 ซึ่งรวมถึงหลักการเพื่อความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสำหรับทุกคน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ซึ่งบ่งชี้ถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs 2030) จากแนวคิดการจัดการศึกษา

ดังกล่าวข้างต้น แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) ไว้ ดังนี้ “คนไทยทุกคน ได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิต อย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นสองจังหวัดที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ซึ่งได้รับการเลือกให้เป็นจังหวัดนำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) ภายใต้ พระราชบัญญัติ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 การดำเนินงานในพื้นที่นี้มีวัตถุประสงค์หลัก 4 ประการ ได้แก่ 1) การคิดค้นและพัฒนา นวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน รวมถึงการขยายผลไปยัง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น 2) การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 3) การกระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงาน ทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม เพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาที่มี คุณภาพ และ 4) การสร้างและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562, 2562) ความต้องการด้านการจัดการศึกษาที่มีความแตกต่างจากปัจจัยหลายด้าน เช่น จังหวัดแม่ฮ่องสอนซึ่งเป็นพื้นที่ ที่มีลักษณะภูมิประเทศสูงและติดชายแดนมีการพัฒนาการศึกษาผ่านการเน้นลดความเหลื่อมล้ำและการพัฒนาโอกาส ในการเข้าถึงการศึกษาคุณภาพสำหรับเด็กด้อยโอกาสจากหลากหลายชาติพันธุ์ โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดตั้งองค์กร ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูและผู้บริหารสถานศึกษา การพัฒนาการศึกษา ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีการเน้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพในพื้นที่ที่มีความท้าทาย ทางภูมิศาสตร์และการเข้าถึงทรัพยากร (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2566) การศึกษากลุ่มโรงเรียนใน พื้นที่สูงและพื้นที่ทุรกันดารและการบริหารการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ เป็นตัวอย่างของการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาในเชียงใหม่ที่มีความหลากหลายและตอบโจทย์บริบทท้องถิ่น (สำนักงาน เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562) นอกจากนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 พบปัญหาและอุปสรรค โรงเรียนแต่ละแห่งมีความแตกต่างกันทั้งด้านวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ ส่งผลต่อการออกแบบนวัตกรรม โรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลประสบปัญหาขาดแคลนเทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน ทักษะและแรงจูงใจของบุคลากรในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาไม่เพียงพอ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เชียงใหม่, 2564)

ในส่วนของการนิเทศการศึกษาภายในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนจังหวัด แม่ฮ่องสอนได้ใช้รูปแบบการนิเทศหลายรูปแบบ เช่น การนิเทศทางไกล การนิเทศทางตรง และการนิเทศเชิง บูรณาการ ซึ่งเน้นการพัฒนาและส่งเสริมการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน และการปรับปรุงการจัดการศึกษาเพื่อ เพิ่มประสิทธิภาพ (กฤษณะ เลิศวิชานันท์, 2564) ทั้งนี้ การนิเทศการศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพ การเรียนการสอน โดยเฉพาะในโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ที่มีความท้าทายในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของครูและนักเรียน ในปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ พบว่า สิ่งสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จของนักเรียน คือ การมีครูที่มี ประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูให้มีประสิทธิภาพ สูงขึ้น การนิเทศการศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันกับ ผู้บริหารและครู เพื่อพัฒนาตนเองเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ในการทำงานไปในทางที่ดีขึ้น (ศิลา สงอาจันต์ และคณะ,

2561) การพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนที่จะช่วยให้บรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาควรมีลักษณะรูปแบบการนิเทศที่สอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา แต่จากการศึกษางานวิจัย พบว่า ยังไม่พบงานวิจัยรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่สามารถบรรลุตามเป้าหมายทั้ง 4 ข้อ แต่มีผลการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศการศึกษาบางรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายของโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในแต่ละข้อมากที่สุด ได้แก่ รูปแบบการนิเทศแบบคลินิก รูปแบบการนิเทศแบบพี่เลี้ยง รูปแบบการนิเทศแบบพี่เลี้ยงและชี้แนะ และรูปแบบการนิเทศแบบ PIDRE (สุภาพรณ์ ใจสุข, 2563); (สุรัชดา ภูริพา, 2564); (โสภาพร ไสยแพทย์, 2565) รวมทั้งการนิเทศการศึกษาผสมผสานกับรูปแบบการนิเทศทางไกล และรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่ใช้สื่อดิจิทัล และเทคโนโลยีที่จะช่วยให้การนิเทศการศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่, 2564) กับงานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พบว่า รูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างขึ้น มีผลการประเมินรูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดสองรายการ และครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังการส่งเสริมสูงกว่าก่อนการส่งเสริมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (วาสนา บุญมาก และมนสิข สิริสมบุญ, 2564)

จากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการนิเทศจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาเชิงบูรณาการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน โดยมุ่งหวังให้สามารถบรรลุตามเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาและนำไปใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบและปัจจัยที่เอื้อต่อการนิเทศการศึกษาโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน
3. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ดำเนินการ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบ และปัจจัยที่เอื้อต่อการนิเทศการศึกษาโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน

ระยะที่ 1.1 การสังเคราะห์เอกสาร (Documentary Study) แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน จำนวน 18 แหล่งข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ คือ ตารางสังเคราะห์เอกสาร สรุปผลโดยใช้เกณฑ์การแจกแจงความถี่จากแหล่งข้อมูลที่นำมาเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 50 ของแหล่งข้อมูลทั้งหมดการวิเคราะห์ข้อมูลจากการจัดลำดับตามจำนวนความถี่

ระยะที่ 1.2 ตรวจสอบและยืนยันข้อมูลโดยการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา ด้านบริหารสถานศึกษา ด้านการนิเทศ ด้านการสอน คณะทำงานโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาไม่น้อยกว่า 2 ปี เครื่องมือที่ใช้ คือ วาระการสนทนากลุ่ม แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เพื่อตรวจสอบยืนยันองค์ประกอบและปัจจัยที่เอื้อต่อการนิเทศฯ และแบบสรุปผลองค์ประกอบและปัจจัยที่เอื้อต่อการนิเทศฯ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 2 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ได้แก่

ระยะที่ 2.1 สภาพปัจจุบัน และปัญหาการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน กลุ่มประชากรที่ใช้ในการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นผู้บริหาร จำนวน 58 คน ครู จำนวน 1,080 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,088 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน รวมทั้งหมดจำนวน 354 คน โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เทียบหาสัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้กับสัดส่วนจำนวนผู้บริหารและสัดส่วนจำนวนครูของแต่ละโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ได้จำนวนแบบสอบถามกลับ จำนวน 340 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และปัญหาการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ที่ได้กำหนดเกณฑ์เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2.2 กหาแนวทางการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 11 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกมีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านการนิเทศ ด้านการสอนเป็นคณะทำงานโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาไม่น้อยกว่า 2 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างแนวทางการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 3 เพื่อพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน

ระยะที่ 3.1 พัฒนารูปแบบและคู่มือการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ข้อมูลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 มาร่างเป็นรูปแบบการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อดำเนินการยก (ร่าง) รูปแบบ

และยก (ร่าง) คู่มือการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือ กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ อาจารย์ ครู คณะกรรมการสถานศึกษา นักวิชาการมีประสบการณ์ด้านการบริหารการนิเทศ หรือ การสอน หรือเป็นคณะทำงานโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาไม่น้อยกว่า 2 ปี โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (ร่าง) รูปแบบและคู่มือการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือ ตอนบน แบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 3.2 ตรวจสอบ (ร่าง) รูปแบบและ (ร่าง) คู่มือการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน ที่มีประสบการณ์ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการบริหารการศึกษา ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านการศึกษามีประสบการณ์ด้านการบริหาร การนิเทศ การสอน หรือเป็นคณะทำงานโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาไม่น้อยกว่า 2 ปี โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของ (ร่าง) รูปแบบและ (ร่าง) คู่มือการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม รูปแบบและคู่มือการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่และค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน อภิปรายผลได้ ดังนี้

ระยะที่ 1 องค์ประกอบการนิเทศการศึกษาโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ได้แก่ 1) บุคลากรนิเทศ ประกอบด้วย ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ 2) วิธีการนิเทศ ประกอบด้วย กำหนดจุดมุ่งหมาย การนิเทศศึกษากำหนดวิธีการหาข้อมูล และกำหนดรูปแบบและกระบวนการนิเทศ 3) การประเมินผล เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศเชิงบูรณาการ 4) โครงสร้างงานภายในโรงเรียนหรือลักษณะงานที่จะไปนิเทศ และ 5) ด้านเครือข่ายความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

นอกจากนี้ พบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อการนิเทศการศึกษาโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ได้แก่ 1) ด้านการบริหาร ได้แก่ ผู้นำองค์กร 2) ด้านบุคลากร ได้แก่ ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ 3) ด้านรูปแบบและกระบวนการนิเทศ 4) ด้านองค์กร ได้แก่ ขวัญกำลังใจในการทำงาน/แรงจูงใจ และ 5) ด้านวัฒนธรรมองค์กร

ระยะที่ 2 สภาพปัจจุบันการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในภาคเหนือตอนบน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 0.08) ส่วนของระดับปัญหาการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน โดยรวมมีปัญหายุ่งยากในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.08) ดังตารางที่ 1

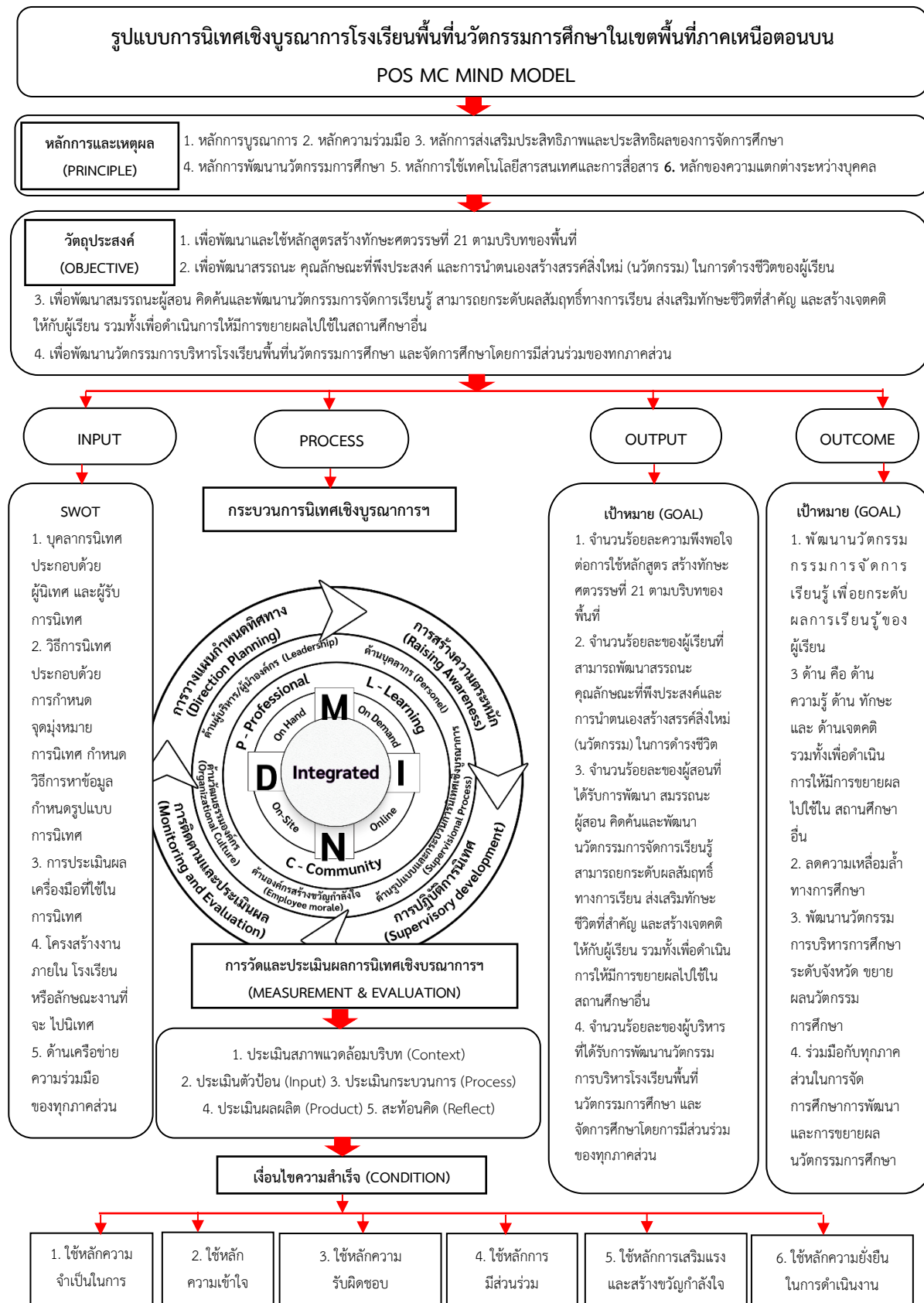
ตารางที่ 1 แสดงสภาพปฏิบัติที่เป็นจริงในปัจจุบันและระดับปัญหาการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนแต่ละด้าน (n = 340)

ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น					
		ระดับปฏิบัติที่เป็นจริงในปัจจุบัน			ระดับปัญหา		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านบุคลากร	3.53	0.88	ระดับมาก	3.84	0.63	ระดับมาก
2	ด้านรูปแบบการนิเทศ กระบวนการนิเทศ และวิธีการนิเทศการศึกษาโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา	3.49	0.87	ระดับปานกลาง	3.82	0.63	ระดับมาก
3	ด้านการประเมินผล และเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศการศึกษา	3.48	0.90	ระดับปานกลาง	3.76	0.68	ระดับมาก
4	ด้านโครงสร้างงานภายในองค์กร ลักษณะงานที่จะไปนิเทศการศึกษา	3.45	0.97	ระดับปานกลาง	3.83	0.72	ระดับมาก
5	ด้านเครือข่ายความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนเรื่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา	3.48	0.97	ระดับปานกลาง	3.79	0.72	ระดับมาก
รวม		3.49	0.89	ระดับปานกลาง	3.81	0.64	ระดับมาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาพรวมสภาพปฏิบัติที่เป็นจริงของการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.89) ส่วนระดับความคิดเห็นของระดับปัญหาการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนโดยรวมมีปัญหายุ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาถึงความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติที่เป็นจริงในปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านโครงสร้างภายในองค์กร ลักษณะงานที่จะไปนิเทศ ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.97) ส่วนทุกด้านเมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยของระดับปัญหามีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบุคลากร ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.63) ซึ่งมีผลปัญหายู่งอยู่ในระดับมาก

และผลการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า แนวทางในการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน คือ การนิเทศโดยใช้กระบวนการ PLC และบูรณาการเครือข่ายการนิเทศ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการนิเทศหรือแพลตฟอร์มด้วยช่องทางต่าง ๆ (ONLINE ONSITE ONHAND และ ONDEMAND) ตามบริบทของแต่ละโรงเรียน สามารถหาวิธีการนิเทศได้ทุกที่ทุกเวลา (Anywhere Anytime) โดยคำนึงถึงหลักของความแตกต่างระหว่างบุคคล เกิดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือการศึกษา

ระยะที่ 3 ผลการพัฒนาารูปแบบการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน (POS MC MIND MODEL)

ภาพที่ 1 รูปแบบการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน
(POS MC MIND Model)

ในส่วนคู่มือการนิเทศเชิงบูรณาการ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) คำชี้แจงการใช้รูปแบบการนิเทศเชิงบูรณาการ 2) ข้อมูลที่เกี่ยวข้องประกอบการใช้คู่มือ 3) รูปแบบการนิเทศเชิงบูรณาการ 4) แนวทางการใช้รูปแบบการนิเทศ 5) การวัดและประเมินผลการใช้รูปแบบการนิเทศเชิงบูรณาการ 6) ข้อเสนอแนะ/เทคนิคในการดำเนินงาน และ 7) ภาคผนวก และผลการตรวจสอบและยืนยันรูปแบบและคู่มือฯ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีแก้ไขปรับปรุงบ้างตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

อภิปรายผล

1. เนื่องจากโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนมีบริบทที่แตกต่างกันเช่น โรงเรียนในเมือง โรงเรียนบนที่ราบสูง โรงเรียนที่อยู่ห่างไกล ดังนั้น ด้านบุคลากรนิเทศการศึกษาซึ่ง ประกอบด้วย ผู้ให้การนิเทศการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้างานนิเทศ ศึกษาพิเศษ ครูผู้สอนแล้ว ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรม ครูผู้เชี่ยวชาญวิชาการฯ ผู้รับการนิเทศการศึกษาก็มีบทบาทสำคัญการนิเทศ ได้แก่ ครู 2) กำหนดวิธีการหาข้อมูล/กำหนดรูปแบบและกระบวนการนิเทศการศึกษา ให้ใช้รูปแบบการนิเทศที่หลากหลาย ได้แก่ รูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนา รูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะ การนิเทศแบบพี่เลี้ยง การนิเทศแบบคลินิก 3) การประเมินผล เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศเชิงบูรณาการ 4) โครงสร้างงานภายในโรงเรียนหรือลักษณะงานที่จะไปนิเทศ และ 5) ด้านเครือข่ายความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านพุทธรักษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาข้อมูลพื้นฐานการนิเทศแบบบูรณาการเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของครู โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเกิดจากการบูรณาการ การนิเทศแบบคลินิก การนิเทศแบบชี้แนะทางปัญญา และการนิเทศแบบพี่เลี้ยง ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบมีความเหมาะสมครูมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หลังการส่งเสริมสูงกว่าก่อนการส่งเสริมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการประเมินความพึงพอใจของครูผู้รับการนิเทศ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (สุรัชดา ภูริพา, 2564) ประเด็นที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน สรุปว่า ปัจจัยที่ 1 ด้านการบริหาร ผู้นำองค์กร ภาวะผู้นำ ปัจจัยที่ 2 ด้านบุคลากร ผู้ให้การนิเทศและผู้รับการนิเทศการศึกษา ปัจจัยที่ 3 ด้านรูปแบบและกระบวนการนิเทศการศึกษา ปัจจัยที่ 4 ด้านองค์กร ได้แก่ ขวัญกำลังใจในการทำงาน และแรงจูงใจ และปัจจัยที่ 5 ด้านวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานการนิเทศภายในของสถานศึกษาในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานการนิเทศภายในของสถานศึกษา คือ ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านกระบวนการ ปัจจัยด้านทรัพยากร และปัจจัยด้านการบริหาร (รัชชัย จิตรนันท์, 2562) รวมทั้งปัจจัยในการนิเทศภายในของสถานศึกษาที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จ ประกอบด้วย ศึกษาพิเศษ ผู้บริหารสถานศึกษา วิธีการและกระบวนการนิเทศ การวัดและประเมินผลการนิเทศ (นพรัตน์ ชัยเรือง, 2557)

2. จากสภาพปัจจุบันการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในภาคเหนือตอนบนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 0.08) ส่วนของระดับปัญหาการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนพื้นที่

นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.08) สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง แนวทางการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานำร่อง ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่า การดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่เพื่อพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้สถานศึกษาเพื่อนำไปเป็นกรอบในการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบจุดอ่อนในการบริหารจัดการและส่งเสริมนวัตกรรมการศึกษา คือ สถานศึกษาขาดนวัตกรรมในการพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดแก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง ขาดข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ วางแผนพัฒนาการศึกษาที่ครบถ้วนสมบูรณ์และเชื่อมโยงทุกระดับ สถานศึกษาภาครัฐมีอำนาจในการตัดสินใจและกำหนดนโยบายเพื่อการบริหารจัดการศึกษาตามบริบทของตนเองน้อย ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาระหว่างผู้เรียนสถานศึกษาเขตเมืองและผู้เรียนในเขตห่างไกลสูง ทั้งด้านโอกาสและคุณภาพการจัดการศึกษา การวัดประเมินผลหลักสูตร ผู้เรียนไม่สะท้อนผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้อย่างแท้จริง และพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูยังมีความเข้าใจในพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรม พ.ศ. 2562 ยังไม่ครอบคลุมคณะกรรมการขับเคลื่อนซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างการรับรู้และความเข้าใจ กำหนดแนวทาง/แนวปฏิบัติยังขาดทิศทางและความเป็นรูปธรรม อีกทั้งการนิเทศการศึกษาจะช่วยให้ครูสามารถพัฒนาและปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองให้ครูได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และร่วมมือกันวางแผนพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ และครูเกิดความมั่นใจ มีขวัญและกำลังใจ (มนต์ภัสร์ มโนการณ และสุบัน พรเวียง, 2564) รวมทั้งเกิดความภูมิใจในการปฏิบัติงานของตนเอง (ทิพวรรณ ถาวรโชติ, 2564) จำเป็นต้องมีวิธีการนิเทศที่มีประสิทธิภาพ มีการนิเทศร่วมกันอย่างเป็นระบบระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศการศึกษา (วิจิตรา วรธาดาสวัสดิ์, 2566)

3. จากจุดอ่อนในการบริหารจัดการและส่งเสริมนวัตกรรมการศึกษา คือ สถานศึกษาขาดนวัตกรรมในการพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดแก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง ขาดข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ วางแผนพัฒนาการศึกษาที่ครบถ้วนสมบูรณ์และเชื่อมโยงทุกระดับ สถานศึกษาภาครัฐมีอำนาจในการตัดสินใจและกำหนดนโยบายเพื่อการบริหารจัดการศึกษาตามบริบทของตนเองน้อย ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาระหว่างผู้เรียนสถานศึกษาเขตเมืองและผู้เรียนในเขตห่างไกลสูง ทั้งด้านโอกาสและคุณภาพการจัดการศึกษา การวัดประเมินผล หลักสูตร ผู้เรียนไม่สะท้อนผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้อย่างแท้จริง (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่, 2567) ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน POS MC MIND MODEL เพื่อช่วยพัฒนาและใช้หลักสูตรสร้างทักษะศตวรรษที่ 21 ตามบริบทของพื้นที่ พัฒนาสมรรถนะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และการนำตนเองสร้างสรรค์สิ่งใหม่ (นวัตกรรม) ในการดำรงชีวิตของผู้เรียน พัฒนาสมรรถนะผู้สอน คิดค้นและพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่งเสริมทักษะชีวิตที่สำคัญ และสร้างเจตคติให้กับผู้เรียน รวมทั้งเพื่อดำเนินการให้มีการขยายผลไปใช้ในสถานศึกษาอื่น และพัฒนานวัตกรรมการบริหารโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และจัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยมีกระบวนการและขั้นตอนได้

องค์ความรู้ใหม่

จากองค์ความรู้สรุปได้ว่า สรุปกระบวนการและขั้นตอนได้ ดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหา การเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยพิจารณาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรนิเทศ ได้แก่ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ วิธีการนิเทศ การประเมินผลและเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการนิเทศ รวมถึงโครงสร้างงานภายในโรงเรียน

2. กระบวนการ MIND กระบวนการนิเทศถูกขับเคลื่อนโดยแนวทาง MIND ประกอบด้วย:

M-Management by Objectives: การบริหารโดยยึดเป้าหมายของการนิเทศตามเจตนารมณ์ของพื้นที่นวัตกรรม

I-Information and Communication Technology: การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการนิเทศ

D-Do and Development: การพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการนิเทศ

N-Network: การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในด้านการศึกษา

3. การสังเคราะห์กระบวนการนิเทศ การสังเคราะห์จากรูปแบบ PIDRE และกระบวนการนิเทศแบบต่าง ๆ เช่น Clinical Supervision, Mentoring, และ Coaching & Mentoring นำมารวมกันเพื่อพัฒนากระบวนการนิเทศเชิงบูรณาการที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรม

ขั้นตอนกระบวนการนิเทศ

1. การวางแผนกำหนดทิศทาง (Direction Planning) การกำหนดทิศทางของการนิเทศเริ่มจากการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการในการนิเทศ รวมถึงการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ และการจัดทำแผนการนิเทศที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรม

2. การสร้างความตระหนัก (Raising Awareness) การสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับประโยชน์ของการนิเทศ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการสร้างการรับรู้ถึงความสำคัญของการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3. การปฏิบัติการนิเทศ (Supervisory Development) การดำเนินการนิเทศตามแผนการใช้เทคโนโลยีและสื่อการสื่อสาร เช่น แพลตฟอร์ม ONLINE, ONSITE, ONHAND, และ ONDEMAND เพื่อให้สามารถดำเนินการได้ทุกที่ทุกเวลา (Anywhere Anytime) พร้อมทั้งส่งเสริมการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

4. การติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation) การประเมินผลการนิเทศโดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสม รวมถึงการสะท้อนผลเพื่อพัฒนาการนิเทศในอนาคต การทำ Reflection และการวางแผนการขึ้นในครั้งต่อไป

องค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินงาน คือ การวัดและประเมินผลรูปแบบการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ซึ่งประกอบด้วย 1) การประเมินสภาพแวดล้อมบริบท (Context) 2) การประเมินตัวป้อน (Input) คือ ผู้นิเทศ 3) การประเมินกระบวนการ (Process) คือ รูปแบบการนิเทศเชิงบูรณาการ และ 4) การประเมินผลผลิต (Output) ผลผลิตด้านคุณภาพการศึกษา คือ ลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการศึกษาโดยยกระดับผลการเรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มผลการเรียนอ่อนและยากจนผลการดำเนินงานที่

เป็นอย่างดี (Best Practice) สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขยายผลนวัตกรรมทางการศึกษาโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรม การศึกษากับโรงเรียนอื่น ๆ ได้ นอกจากนี้ การประเมินผลผลิตด้านคุณภาพของผู้ได้รับการนิเทศ คือ คุณภาพของ ผู้บริหาร และคุณภาพของผู้สอนประเมินผู้บริหารผู้ได้รับการนิเทศมีภาวะผู้นำองค์กร ได้รับการนิเทศสร้างความ ตระหนักเรื่องการรับรู้เกี่ยวกับ การบริหารจัดการการขับเคลื่อนโรงเรียนที่นวัตกรรมการศึกษาพัฒนานวัตกรรม การ บริหารการศึกษาระดับจังหวัด ขยายผลนวัตกรรม การศึกษาทั้งเชิงนโยบายการเรียนรู้ และการบริหารในสถานศึกษา ไปสู่ นโยบายการศึกษาในระดับชาติ และพื้นที่อื่น เช่น หลักสูตร ตำรา สื่อการเรียนรู้ การทดสอบ การประเมิน สถานศึกษา บุคลากร การเงิน รวมทั้งความสามารถในการบริหารงานด้านต่าง ๆ นอกจากนี้ ผู้บริหารเป็นผู้นำ องค์กรในการกำหนดองค์ประกอบของการนิเทศเชิงบูรณาการสำหรับการนิเทศโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมศึกษาอย่าง ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ. พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 และ 5) สะท้อนคิด (Reflect) ทั้งนี้ การดำเนินงานภายใต้เงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งเป็นปัจจัยหรือข้อกำหนดที่จำเป็นสำหรับการบรรลุผลสำเร็จตาม วัตถุประสงค์ของการนิเทศเชิงบูรณาการโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ได้แก่ การดำเนินงานโดยใช้หลักความเข้าใจ ใช้หลักความร่วมมือ ใช้หลักความจำเป็นในการแก้ปัญหา ใช้หลักการ เสริมแรง การสร้างขวัญกำลังใจ และใช้หลักความยั่งยืนในการดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียนพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลรูปแบบการนิเทศเชิงบูรณาการ POS MC MIND MODEL เป็นรูปแบบการนิเทศที่เป็นทางเลือก ในการนิเทศโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อพัฒนาและใช้หลักสูตรสร้างทักษะศตวรรษที่ 21 ตามบริบทของ พื้นที่ พัฒนานวัตกรรมการบริหารโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาและจัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของทุก ภาคส่วน พัฒนาสมรรถนะผู้สอน คิดค้นและพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ ส่งเสริมทักษะชีวิตที่สำคัญ และสร้างเจตคติให้กับผู้เรียน รวมทั้งเพื่อดำเนินการให้มีการขยายผลไป ใช้ในสถานศึกษาอื่น ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และการนำตนเองสร้างสรรค์สิ่งใหม่ (นวัตกรรม) ในการดำรงชีวิตของผู้เรียน โดยยึดหลักการบูรณาการ หลักความร่วมมือ หลักการส่งเสริมประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการจัดการศึกษา หลักการพัฒนาวัตกรรมการศึกษา หลักการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสารในการนิเทศหรือแพลตฟอร์มด้วยช่องทางต่าง ๆ (ONLINE ONSITE ONHAND และ ONDEMAND) ตามบริบทของแต่ละโรงเรียนสามารถหาวิธีการนิเทศได้ทุกที่ทุกเวลา (Anywhere Anytime) โดยคำนึงถึง และ หลักของความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ให้กับผู้บริหารและผู้รับการนิเทศ เกิดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือการศึกษา โดยมุ่งหวังให้ ผู้รับการนิเทศสามารถสร้างนวัตกรรมการบริหารและนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ ตอบโจทย์ ต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างเครือข่าย การนิเทศเชิงพื้นที่ และ 2) ผู้นิเทศพัฒนารูปแบบการนิเทศ POS MC MIND MODEL ไปขับเคลื่อนลงสู่การปฏิบัติ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่ 1) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศเชิงบูรณาการ POS MC MIND MODEL

ลงสู่การปฏิบัติตามบริบทเชิงพื้นที่ และ 2) พัฒนารูปแบบการนิเทศเชิงบูรณาการ POS MC MIND MODEL ขยายผลไปสู่โรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาในเขตภาคอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณะ เลิศวิชานันท์. (2564). รูปแบบการบริหารจัดการแบบบูรณาการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามบริบทพื้นที่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน. นครปฐม: สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา.
- ทิพวรรณ ถาวรโชติ. (2564). รูปแบบการนิเทศด้วยเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธัชชัย จิตรนันท์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานการนิเทศภายในของสถานศึกษาในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารวิชาการการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม, 6(1), 69-77.
- นพรัตน์ ชัยเรือง. (2557). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในเพื่อการจัดการเรียนการสอนที่เป็นเลิศของสถานศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา. วารสารการบริหารการศึกษา มศว, 11(20), 1-15.
- พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 56 ก หน้า 102 (30 เมษายน 2562).
- มนต์นภัส มโนการณ และสุบัน พรเวียง. (2564). แนวทางการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่. วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 16(2), 151-163.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก หน้า 14 (6 เมษายน 2560).
- วาสนา บุญมาก และมนสิข สิริสมบุญ. (2564). การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. Journal of Education and Innovation, 23(2), 269-280.
- วิจิตรตา วรธาดาสวัสดิ์. (2566). รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศิลา สงอาจินต์ และคณะ. (2561). การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ของครูตามทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลนครตรัง. วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 10(20), 160-175.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่. (2564). รายงานผลการนิเทศติดตามการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2564. เชียงใหม่: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2562). รายงานวิจัย เรื่อง การสนับสนุนงานวิชาการของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในกระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่. (2567). รายงานผลการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. เชียงใหม่: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดแม่ฮ่องสอน. (2566). แผนพัฒนานาการศึกษา (พ.ศ.2566 - 2570) จังหวัดแม่ฮ่องสอน. เรียกใช้เมื่อ 30 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://www.mhspeo.go.th/wp-content/uploads/2023/07/04-แผนพัฒนานาการศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน.pdf>
- สุภาภรณ์ ใจสุข. (2563). การพัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการชี้แนะร่วมด้วยแนวคิดกัลยาณมิตรเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้ร่วมกันด้วยการสืบสอบ 4Ex2 สำหรับครูคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารสังคมศาสตร์วิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 11(2), 186-210.
- สุรัชดา ภูริบพา. (2564). การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านพุทธรักษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 8(6), 222-237.
- โสภภาพร ไสยแพทย์. (2565). รูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูประถมศึกษา. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 7(11), 472-494.